

promotes the forming of the communicative competence to the students of economic specialities, affects their worldview, values, ability to think. The structure of the communicative competence is examined. The basic principles of studies, that is used during the application of communicative method are analyzed. The typical situations of business intercourse are characterized.

Key words: *communicative approach, communicative competence, business foreign language, students of economic specialities.*

УДК 37.013.75(45)

О. М. Касьянова

Харківська медична академія
післядипломної освіти

ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕРСПЕКТИВНОГО ДОСВІДУ В ПРАКТИКУ РОБОТИ ВНЗ НА ЗАСАДАХ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Досліджено можливість використання педагогічної експертизи для обґрунтування доцільності вибору та ефективного впровадження перспективного досвіду в практику роботи вищого навчального закладу. Для здійснення педагогічної експертизи запропоновано використання кваліметричних моделей. Доведено, що кваліметрична модель, яка вміщує якісно-кількісні характеристики явищ, процесів, об'єктів дасть змогу відобразити їх розвиток у математизованій формі.

Ключові слова: *педагогічна експертиза, перспективний досвід, кваліметричний підхід, кваліметрична модель, вищий навчальний заклад.*

Постановка проблеми. У процесі інтеграції національної системи вищої освіти України у світове та європейське співтовариство виникає потреба в її розвитку, адаптації до нових вимог, розробці заходів щодо модернізації галузі. Відтак, актуальним стає вивчення та використання надбань і перспективного досвіду як систем освіти зарубіжних країн, так і досягнень вищих навчальних закладів України.

Створення чіткої, керованої, гнучкої системи вивчення й упровадження найновіших досягнень науки й педагогічної практики в навчально-виховний процес є одним із найголовніших завдань модернізації системи вищої освіти України.

Перспективний досвід – це результат творчої діяльності педагога, педагогічних колективів, навчальних закладів, що має елементи новизни та спрямований на реалізацію актуальних завдань навчання й виховання, формування особистості майбутнього фахівця.

У вищих навчальних закладах перспективний досвід використовується у трьох напрямках:

- використання досвіду вищих навчальних закладів України та країн Європи з метою підвищення якості навчально-виховного процесу;
- використання досвіду керівників, викладачів вищих навчальних закладів у процесі реалізації освітньо-професійних програм підготовки спеціалістів і магістрів;

• формування умінь вивчати, узагальнювати й упроваджувати перспективний досвід у практичній діяльності майбутніх фахівців.

Проте визначитись, який саме досвід може сприяти підвищенню якості підготовки фахівців і за яких умов може бути впроваджений, допоможе педагогічна експертиза.

Аналіз актуальних досліджень. Використання експертної оцінки в освітній галузі перебуває нині на стадії дослідження й привертає увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних учених та практиків. Так, сучасні філософські та методологічні засади експертизи розробляють М. Алексєєв, О. Анісімов, С. Баронене, Д. Леонтьєв, А. Тубельський, Ю. Швалб. Структуру експертизи в освіті відображено в наукових працях С. Бешелева, В. Бухвалова, Ф. Гурвича, С. Кучера, Я. Плинера, В. Черепанова. Технологію здійснення експертизи розроблено й обґрунтовано О. Боднар, А. Єрмолою, Л. Петренко та іншими науковцями.

Вагомими для нашого дослідження є наукові доробки Л. Буркової, Л. Даниленко, Дж. Елті, Т. Новикової, В. Паламарчук, Л. Подимової, Т. Сидоріної, В. Сластьоніна щодо експертизи освітніх інновацій і освітніх систем та А. Асмолова, С. Братченка, Г. Іванченка, Г. Скирбекка, Б. Юдина, в яких розглянуто проблеми забезпечення гуманістичного характеру процесу експертизи.

Проте аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що недостатня увага приділяється вирішенню комплексу проблем, пов'язаних із визначенням доцільності запровадження певного перспективного досвіду або педагогічних інновацій у практиці роботи ВНЗ, виокремлення критеріїв їх ефективності та можливості використання, механізмів застосування кількісних методів обробки якісних результатів експертизи, формалізації та операціоналізації експертної інформації, на основі якої можна визначати напрями удосконалення процесу підготовки фахівця.

Мета статті – розкриття можливостей застосування педагогічної експертизи для обґрунтування доцільності вибору та ефективного впровадження перспективного досвіду в практику роботи вищого навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. У психолого-педагогічній літературі існує декілька поглядів на сутність педагогічної експертизи.

Значна частина спеціалістів з експертної проблематики розглядають педагогічну експертизу як стандартну процедуру та наполягають на стандартизації засобів експертизи, необхідності оснащення кожного експерта апробованими діагностичними, оцінними та іншими методиками, що практично повністю формалізує індивідуальну роботу експерта й тим

самим забезпечує відтворюваність результатів експертизи незалежно від того, хто є екпертом.

Ця тенденція обумовлена появою в останнє десятиліття масового попиту на експертизу. Відмова держави від тоталітарних методів управління освітою, отримання права закладів і педагогічних працівників на творчість, вибір змісту, форм, методів і засобів педагогічної діяльності призвело до розвитку інноваційної діяльності в системі освіти. Одночасно стало зрозумілим, що значна частина навчальних закладів почала впроваджувати інновації, що претендують на створення нового змісту, форм, засобів виховання, навчання, розвитку, які насправді такими не були [2].

Виникнення масового запиту на експертизу підкріплено офіційним затвердженням її обов'язковості під час ліцензування, атестації, державної акредитації закладів освіти, атестації педагогічних кадрів, оцінки якості освітніх програм, навчальних видань [4]. Це вимагає, по-перше, збільшення кількості експертів, по-друге, оптимізації термінів експертизи в умовах дефіциту часу, по-третє, зміни управлінської діяльності в системі освіти.

У такій ситуації курс на стандартизацію дозволяє, з одного боку, значною мірою знизити гостроту проблеми власне експертної компетентності членів ліцензійних, акредитаційних та інших комісій із керівників і педагогів, які навіть маючи значний стаж педагогічної роботи, не мають достатньо теоретичних і практичних знань, які дозволили б їм застосувати власну методику експертизи певного освітнього об'єкта. Крім того, використання стандартизованих методик заощаджує час.

Інша група науковців визначає педагогічну експертизу як складову частину прийняття ефективних управлінських рішень. Розглядаючи експертизу в такому контексті, необхідно визнати, що всі розумові операції прийняття рішень можна розділити на дві групи. Перша – стандартні, рутинні ситуації, які вимагають рутинних рішень. Для них існують алгоритми, еталони й зразки, норми. Це обумовлює використання стандартних експертних методик. Другу групу утворюють нестандартні ситуації, для яких не існує еталонів, норм. У таких ситуаціях експерт діє інтуїтивно-особистісним шляхом, який А. Субетто характеризує так: відповідно до своїх психологічних, психофізичних, психофізіологічних властивостей, власної системи гіпотез в інтелектуальному просторі, а також до індивідуальних аксіоматик різних класів переваг і згортання оціночних шкал у багатомірних просторах [3].

Існує і третій підхід до проблеми педагогічної експертизи, який не зводиться до використання стандартних оціночно-діагностичних методик, а ні до пріоритету інтуїтивно-особистісного шляху. Третій підхід передбачає особливу технологію загальної організації мислення експерта, що заснована

на ідеях теорії системної мислєдїяльностї (Г. Щєдровицький та ін.). У професїйно-педагогічному аспекті цей підхід представлений відповідною методикою формування експертного мислення [5]. Автор методики не дає прямого визначення поняттю «експертного мислення», проте, є очевидним, що під ним розуміється певна технологія здійснення експертизи.

За своєю сутністю ситуації, які пов'язані з освітою, навчанням або вихованням людини завжди є не чітко визначеними й імовірними. Освітні системи проектуються відповідно до певних суспільних потреб і ґрунтуються на певних ідеях, які по-різному трактують сутність людини. У той же час вони є історичними утвореннями, соціальними інститутами, що мають власну життєдїяльність, яка змінюється з часом під впливом різних соціокультурних чинників. Тому для визначення існуючого стану освітньої системи, цінностей, цілей, бажаних результатів, форм організації навчального процесу, професїйно-педагогічної діяльності, що реалізується у певній освітній системі, а також відповідності цілей існуючим суспільним потребам, необхідно провести педагогічну експертизу, тобто дослідження.

Для здійснення педагогічної експертизи перспективного досвіду пропонуємо використовувати кваліметричний підхід, який забезпечує комплексне кількісне оцінювання якості предметів або процесів. Основи педагогічної кваліметрії закладені в працях С. Архангельського, Б. Бітаноса, М. Грабаря, П. Воловика, Л. Ітельсона, Л. Фрїдмана та інших науковців. В останні роки українські вчені Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, Л. Одерій, В. Олійник та ін. кваліметричний підхід активно впроваджують у галузі освіти.

Методологія та інструментарій кваліметрії дає змогу плідно формалізувати якісні характеристики відповідних явищ і процесів через їх розподіл на простіші, визначати нормативний чи стандартний їх перебіг через систему критеріїв – показників діяльності. Технологія кваліметрії забезпечує вимірювання результатів, що фіксують досягнення мети на певний момент часу [1].

Для проведення педагогічної експертизи групою кваліфікованих професіоналів-експертів розробляються кваліметричні моделі (табл. 1). Вони вміщують фактори, критерії факторів, показники критеріїв. Фактори відповідають основним цілям діяльності об'єкта. Критерії факторів розкривають кожну основну мету. Показники критеріїв деталізують кожний критерій на рівні локалізованих завдань.

Для встановлення об'єктивних оцінок кожному фактору, критерію, показнику методом групового експертного оцінювання надається вага, яка встановлює баланс пріоритетів компетентних спеціалістів або педагогічних працівників ВНЗ.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, можна стверджувати, що використання педагогічної експертизи забезпечить обґрунтований вибір перспективного досвіду, впровадження якого в практику роботи ВНЗ зумовить підвищення ефективності його діяльності.

Кваліметричне моделювання дає змогу успішно розв'язати як часткові завдання вимірювального характеру, так і стратегічні завдання забезпечення якості освіти відповідно до вимог європейської та світової спільноти.

Кваліметричні моделі можуть бути унікальним інструментом вимірювання рівня досягнення цілей у системі освіти й, отже, результатів діяльності як учасників освітнього процесу, так і навчального закладу в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Касьянова О. М. Моніторинг в управлінні навчальним закладом / О. М. Касьянова // Управлінський супровід моніторингу якості освіти – Х. : Вид-во «Основа», 2004. – Вип. 1 (13). – 96 с.
2. Сидорина Т. В. Теоретические основы экспертирования образовательных систем : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Татьяна Владимировна Сидорина. – Новосибирск, 2001. – 373 с.
3. Субетто А. Качество образования: проблемы оценки и мониторинга / А. Субетто // Образование. – 2000. – № 2. – С. 62–66.
4. Супрун В. В. Акредитація навчальних закладів як механізм державного регулювання освітньої діяльності в Україні / В. В. Супрун. – Миколаїв : Вид-во МФ НАУКМА, 2001. – 346 с.
5. Щедровицкий Г. П. О методе исследования мышления / Г. П. Щедровицкий. – М., 2006. – 600 с.

РЕЗЮМЕ

Е. Н. Касьянова. Внедрение перспективного опыта в практику работы ВУЗа на основе педагогической экспертизы.

Исследована возможность использования педагогической экспертизы для обоснования целесообразности выбора и эффективного использования перспективного опыта в практику работы высшего учебного заведения. Для проведения педагогической экспертизы предложено использование кваліметрических моделей. Доказано, что кваліметрическая модель, которая содержит качественно-количественные характеристики явлений, процессов, объектов делает возможным отображение их развития в математической форме.

Ключевые слова: педагогическая экспертиза, перспективный опыт, кваліметрический подход, кваліметрическая модель, высшее учебное заведение.

SUMMARY

O. Kasjanova. Introduction of perspective experience in practice of work of higher education institution on the basis of pedagogical expertise.

Possibility of use of pedagogical expertise for justification of expediency of a choice and effective use of perspective experience in practice of work of a higher educational institution is investigated. For carrying out pedagogical expertise use of qualimetric models is offered. It is proved that the qualimetric model which contains qualitative and quantitative characteristics of the phenomena, processes, objects does possible display of their development in a mathematical form.

Key words: pedagogical examination, perspective experience, qualimetric approach, qualimetric model, higher educational institution.